

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum Angeli cognoscant futura. art. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

intelligatur quidditatiua, neganda est maior: si verò euidens quoad prædicata, quæ de Deo cognoscunt, nempe quod sit infinitus, sapientissimus, &c. non attingendo eum, vt est in se, concessa maiori neganda est minor: per creaturas namque, quæ Dei sunt effectus, à diuina perfectione infinite deficientes, cognoscuntur illa omnia de Deo euidenter, nõ solum ab Angelis, sed etiam à nobis.

Ad tertium. Ad tertium data maiori, ad minorem negari in primis debet hominem in statu naturæ lapsæ non habere cognitionem in particulari de suo vltimo fine naturali, Deo optimo maximo: licet enim de eo non habeat cognitionem quidditatiuam, habet tamen cognitionem in particulari, quam per ea quæ facta sunt adipiscitur, qualem profectò habuerunt Philosophi naturales, iuxta illud Pauli ad Rom. 1. *Inuisibilia Dei, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas.* Deinde si nomine, notitiæ distincte, intelligatur quidditatiua, neganda est minor, & consequentia: si verò intelligatur euidens, iuxta sensum paulò antea explicatum, concessa minori, & consequentia, neganda est minor vterius subsumpta, eam nempe notitiæ haberi non posse, nisi per speciem: tam enim à nobis, quàm ab Angelis, haberi potest per ea quæ facta sunt, vt paulò antea dictum est.

Ad quartum. Ad quartum si sit sermo de diuina potentia, concessa antecedente, negetur consequentia. Neque enim quicquid Deus per suam omnipotentem virtutem potest supernaturaliter facere, quod ad ordinem gratiæ & ad beatitudinem supernaturalem non pertineat, tribuendum est Angelis.

Ad quintum. Ad quintum concedatur antecedens, & negetur consequentia. Ratio est, quia substantia vnius Angeli non est effectus substantiæ alterius: est verò effectus proprius Dei: per effectum autem proprium causæ prædicatæ illi propria possumus cognoscere, in quibus ab effectu distinguitur.

QVÆSTIO LVII.

De Angelorum cognitione respectu rerum materialium.

ARTICVLVS I.

Vtrum Angeli cognoscant res materiales.

CONCLUSIO affirmat, & est communis. D. Thomas arbitratur res materiales ab Angelis cognosci per species infusas. Scotus verò per acquiritas iuxta modum quæst. 55. artic. 2. explicatum.

ARTICVLVS II.

Vtrum Angeli cognoscat singularia.

Angeli cognoscut singularia.

CONCLUSIO affirmat, contrariumque esset error in fide. Probat, quoniam Angeli in Scripturis sanctis narratur fuisse locuti cum singularibus hominibus de rebus singularibus, vt cum Abrahamo, Loth, Moysè, vtroque Tobia, beata Virgine, &c. *Omnesque sunt administratorij spiritus in ministeriũ missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis,* vt ad Hebræos primo habetur. Eorumque naturæ & custodiæ traditi sunt homines in particulari, vt ex illo

Matthai 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei qui in caelis est,* constat: hæc autem præstare non possent, nisi cognoscerent singularia. Adde, quod demones tentant homines, vt ex Scripturis sacris est manifestum: id autem efficere non possent, nisi eos cognoscerent in particulari. Reliqua quæ hoc loco dici poterant, dicta sunt quæstione 55. articulo secundo.

ARTICVLVS III.

Vtrum Angeli cognoscant futura.

SPRIMA conclusio. Ea futura, quæ idcirco necessaria sunt, quod à causis necessariis proueniant, ab Angelis certò, & sine vlla fallentia cognoscuntur: vt solem oriturum cras, posito quod motus cæli non esset: tali, vel tali die futuram eclipsim Luna, aut Solis, &c. Hæc probatur, quoniam Angeli sua scientia naturali penetrant causas omnes naturales: ergo in causis atque ex causis cognoscent multò meliùs, quàm nos omnes effectus inde necessariò profecturos.

CONCLUSIO Secunda conclusio. Effectus futuri, qui pendent à causis quidem, quæ suapte natura impediri possunt, sed ad vnum sunt determinatæ, certò cognosci possunt ab Angelis, quatenus præcisè ab eis pendent, & quatenus, quod impediantur, pender à similibus causis agentibus ex necessitate naturæ, determinatisque ad vnum: non verò vt pendent à causis indeterminatis ad vnum, aut in quantum ab eiusmodi causis possunt impediri. Causas indeterminatas ad vnum, seu indifferentes ad plura, diximus quæst. 14. artic. 13. disputat. 12. esse in primis liberum arbitrium, tam diuinum quàm angelicum & humanum, & voluntatem puerorum, & amentium, in quibus licet non sit libertas cum ea notitia boni & mali, quæ sit satis ad culpam, est tamen aliqualis libertas. Deinde appetitũ sentientem brutorum, in quo quasi vestigium quoddam libertatis ad quosdam actus cernitur. In paucis etiam quibusdam aliis euenientibus asseruimus indeterminatorem ad vnum, seu indifferentiam ad multa reperiri. In reliquis verò causis naturalibus inueniri quidem determinationem ad vnum, licet magna ex parte sint eius naturæ, vt impediri possint. Si ergo omnes causæ, quæ continentur in hoc vniuerso, essent huius posterioris generis, sanè Angeli certò cognoscere possent effectus omnes futuros, etiam eos, qui à causis, quæ suapte natura impediri possent emanarent, siue effectus essent de numero rarò contingentium, siue vt plurimum, siue eorum, qui æquè à causis naturalibus euenire solent, & non euenire. Ratio est, quia penetratis causis, cognoscerent certò, quæ essent de facto impediendæ, & quæ non, & subinde, qui effectus essent de facto futuri, & qui non: quæ causa est, cur dixerimus paulò antea, Angelos certò cognoscere effectus futuros, quatenus pendent ab huiusmodi causis, & quatenus à similibus aliis possunt impediri: non verò quatenus mediâtè vel immediâtè pendent à causis indeterminatis ad vnum, quales sunt illæ, quas numerauimus, & quatenus ab eisdem mediâtè vel immediâtè impediri possunt. Lege quæ diximus disputatione duodecima citata.

FERTIA conclusio. Illos solos effectus futuros Angeli non possunt certò cognoscere, qui proximè vel remotè pendent à libero arbitrio, aliisque causis indeterminatis ad vnum, ab eisve proximè, vel remotè

motu impediri possunt. Coniecturis tamen, specta-
ta complexione cuiusque harum causarum, si cor-
porea sint, spectatisque aliis circumstantiis concu-
rentibus, conicere possunt Angeli quid probabilius
sit euenturum. Hæc posterior pars conclusionis no-
tissima est, præsertim si habeatur ratio, tum acumi-
nis intellectus Angelorum quo naturas rerum opti-
mè penetrant, tum etiam diuturnæ experientia, qua
longo tempore quid in similibus euentibus soleat
vt plurimum euenire, sunt experti. Ex ea verò & ex
præcedente conclusione facile quibus intelliget,
quàm multa arte demonum prædici possint: solum
quippe excipimus à certa ipsorum cognitione fu-
tura, quæ à libero arbitrio, paucisque aliis causis ad
vnum minimè determinatis, proximè vel remotè
pendent, & præcisè quatenus ab eis pendet: & in
his adhuc, ex iudiciis, circumstantiisque concu-
rentibus, ob diuturnam experientiam, quam habent,
conicere optimè possunt, quid probabilius sit eu-
turum. Vnde Damascenus 2. lib. fidei Orthodoxæ,
cap. 4. *Prædicunt, inquit, demones quandoque ea, quæ
longè futura sunt, perspicientes, quandoque verò con-
eientes, vnde, & pleraque mentiuntur: quibus non præ-
standa fides, & si sepe numero (ceu diximus) vera pro-
ferunt. Sciunt autem & Scripturas. Omnis igitur præ-
dicitas ab ipsis excogitata est, &c.*

*Demonum
arte qua fu-
tura prædici
possint.*

Prior verò pars conclusionis non solum est re-
ceptissima, sed etiam est de fide: illa namque sola
sunt, quæ propriè sunt futura contingentia, vt pote
quæ ab omni fatali necessitate sunt libera, possunt-
que, spectato etiam ordine toto causarum vniuer-
si, euenire, & non euenire, vt ex dictis quaestione
14. articulo 13. est manifestum: cognoscere autem
futura contingentia propria virtute solius est
Dei, iuxta illud Isaia 41. *Annunciate quæ ventura
sunt in futurum, & sciemus, quia Dixi estis vos. Et cap.
49. Ego sum Deus, & non est similis mei, annuncians
ab exordio nouissimum, & ab initio, quæ nondum facta
sunt.* Ratione etiam probatur, quoniam eiusmodi
contingentia non cognoscuntur ab Angelis esse fu-
tura in ipsismet: eò quòd nondum sint, possintque
re ipsa non esse: neque in causis, eò quòd cause in-
differentes sint, vt ex eis, vel eueniant, vel non eu-
eniant: neque ex rationibus terminorum, eò quòd
neutrum extremum vendicat sibi alterum, sed in-
differentia sunt, vt vnum, vel conueniat, vel non
conueniat alteri: nec item erit indicare aliud, vnde
certò ab eis cognoscantur esse futura: ergo non co-
gnoscuntur ab Angelis, sed à solo Deo, qui ob alti-
tudinem ac eminentiam suæ scientiæ, certò illa co-
gnoscit certitudine proveniente, non ex re ipsa co-
gnita, sed ex altitudine & perfectione diuinæ cog-
nitionis, vt quaest. 14. artic. 13. explicatum est.

ARTICVLVS IV.

Virum Angeli cognoscant cogitationes cordium.

*Sensus quaest.
explicatur.*

ICER, si vim nominis spectes, no-
mine cogitationum cordis, eæ intellectus
cogitationes intelligantur, quæ à va-
luntate imperantur: quaestio tamè vni-
uersum excitatur de operationibus tã
intellectus, quàm voluntatis, præsertim de liberis:
quamvis & de merè naturalibus, idem, quod de li-
beris, videatur etiam dicendum.

*Quoniam
Angeli ex
essentibus co-
gnoscant co-
gitationes
cordium.*

Conueniant omnes in prima conclusione, quam
D. Thomas statuit hoc loco, nempe non solum An-
gelos, sed & nos, posse per effectus cognoscere co-
gitationes & affectiones cordium. Aliquando qui-

Adem certò (vt Durandus in 2. dist. 8. q. 5. adnotauit)
quando videlicet effectus sunt tales, vt ex eis certò
colligantur cogitationes & affectus cordis: si nam-
que Angelus, aut homo conspiciat alium hominem
nullo alio eum impellente, currere, certò inde col-
liget & intelliget, eum velle currere. Aliquãdo verò
solum probabilitè, quando scilicet coniectura so-
lum est indicium probabile: quo pacto ex vultu,
pulsu, aliisque iudiciis, intelligitur saepe cogitatio,
aut effectus cordis. Tantòque plures cogitationes
& affectus intelliguntur ab Angelis, quàm à nobis,
eòque meliùs & subtiliùs, quòd plures magisque oc-
cultos effectus, quàm nos, cognoscunt, cum pro-
fundiori penetratione, & certiori illatione, per quã
meliùs inferunt & coniciunt cordium affectus &
cogitationes.

Tota controuersia est, vtrum Angeli suis viribus
naturalibus possint immediatè intueri cogitationes
intellectus nostri, & volitiones nostras, aliorumque
Angelorum: non secus ac immediatè possunt vide-
re substantiam animæ nostræ, & aliorum Angelorũ.
Scotus in dist. 9. q. 1. & 2. & in 4. dist. 10. q. 8. ad ter-
tium; Gabriel in 2. dist. 9. q. 2. & in canonem lect. 11.
Maior in 2. dist. 9. q. 3. Ockhamus & quidam alij, in
ea sunt sententia vt dicant, Angelos posse quidem
suis viribus naturalibus cognoscere cogitationes &
volitiones nostras, aliorumque Angelorum: eas ta-
men de facto non cognoscere, eò quòd id ita expe-
diens sit. Ea verò ratione eas non cognoscere, quòd
Deus subtrahat suum concursum generalem, ne in-
tellectionem earum eliciant: non secus ac subtra-
hendo similiter suum generalem concursum effe-
cit, vt ignis in fornace Babylonica non exureret tres
illos pueros, quos alioquin suapte natura combus-
sisset: *Quando verò, inquirunt, vnus Angelus suum
dirigit conceptum ad alium, aut ad alios, vt cum eis men-
tali ter loquatur, tunc Deus concurrit cum eo, aut cum
eis concursu generali, vt inspiciant, agnoscantque conce-
ptum, qui ad eos per mentalem locutionem dirigitur: eò-
que ratione vnus Angelus loquitur cum alio, aut cum
aliis cum quibus vult loqui, ceteris non audientibus.*

*Scoti & alio-
rum opinio.*

Probant hi Doctores suam sententiam. Primò,
quoniam cogitationes intellectus & volitiones, sunt
obiecta intelligibilia: eò quòd ens & intelligibile
recurrant: præterea existunt actu, nec minus viden-
tur proportionata intellectui cuiusuis Angeli, quàm
potentiæ quibus insunt, tanquam causis à quibus
emanant, nempe quàm intellectus & voluntas: cum
ergo quibus Angeli intuitiue cognoscat intelle-
ctum & voluntatem alterius, poterit etiam intelle-
ctiones & volitiones, quæ eis potentiis inhaerent,
intuitiue agnoscere, nisi Deus suum illis subtrahat
concursum vniuersalem.

*Probatum
primò.*

Secundo, vnus Angelus intuitiue cognoscit suas
intellectiones & volitiones: anima item nostra in-
tuitiue cognoscit suas intellectiones & volitiones:
sed intellectiones vnus Angeli, aut animæ, non mi-
nus proportionatæ sunt intellectui Angeli superiori,
quàm intellectui eius Angeli, aut animæ, in qua
sunt: eò quòd in quodcumque obiectu potest po-
tentia intellectiua inferior, possit superior, & quod-
cumque obiectum proportionatum est potentiæ in-
tellectiuae inferiori, sit etiam superiori: ergo vnus-
quisque Angelus, si Deus illi non subtrahat con-
cursum suum, poterit optimè intueri intellectiones
& volitiones animæ nostræ, & Angelus superior in-
tellectiones, & volitiones Angeli inferioris.

Secundò.

Tertiò, vel in vno Angelo est species intelligibi-
lis, qua aliquando possit intuitiue cognoscere intel-
lectiones & volitiones alterius, vel non. Si des hoc
secun-

Tertiò.

secun-